

УДК 821. 161. 2. 09

Ольга Турчин

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

КЛАСИЦИСТИЧНО-БАРОКОВА ПОЕТИКА ВІРШІВ ДАНИЛА БРАТКОВСЬКОГО

У статті викладено результати прочитання сатиричних віршів книжки Данила Братковського «Świat po części przezyrzany» у дискурсі класицистично-барокової моделі творчості. Описано класицистичну та барокову складові поетики епіграм та висвітлено роль гуманістичних ідей у формуванні класицистичних рис стилю та функції словесно-стилістичних засобів у вираженні барокового змісту творів.

Ключові слова: класицизм, бароко, поетика, епіграма, помежів'я культур.

Olga Turchin/ Poetyka klasycystyczno-barokowa poezji Daniela Bratkowskiego. W artykule przedstawiono wyniki czytania wierszów satyrycznych książki Daniela Bratkowskiego «Świat po części przezyrzany» w dyskursie modeli klasycystyczno-barokowej. Opisawszy komponenty epigramatyczne i barokowe poetyki podkreśla rolę idei humanistycznych w kształtowaniu cech klasycystycznych stylu i funkcji środków werbalnych i stylistycznych pod względem treści utworów barokowych.

Słowa kluczowe: klasycyzm, barok, poetyka, epigram, kultur pomezhiw'ya.

Olha Turchyn. Classic-baroque poetics of Danylo Bratkovskyyi poems. In the articles the results of satirical poems reading of the book written by Danylo Bratkovskyyi «Świat po części przezyrzany» in the discourse of classic-baroque model of creative work are presented. Classic and baroque components of epigrams poetics are described and the role of humanistic ideas in the formation of style classic aspects and functions of word-stylistic means in the presentation of baroque content of the works are illustrated.

Key words: classicism, baroque, poetics, epigram, cultures border.

Книжка епіграм українського польськокомовного поета Данила Братковського (? – 1702) «Świat po części przezyrzany» (1697) є складовою літературного процесу другої половини XVII ст. в Україні. Збірка поезій «Świat...» втілила бароковий стан свідомості того часу, який означений усвідомленням людиною себе і свого місця у світі як одинарного, яке містить у собі усі вияви цілого (Всесвіту), тобто мікрокосм людини відповідний макрокосмові світобудови. Метафора служить елементом, який лише здатний поєднати непоєднане. Водночас невпорядкованість та вади світу породжують пошуки способу досягнути гармонію, підпорядкувавши пристрасті розумові, а особисту волю – суспільному служінню державі та її правителеві. Гостра сатира на вади суспільного життя та окремої людини задля переміни відповідно до моделі ідеального суспільства, організованого на пріоритеті розуму, порядку та ідеї служіння державі отримала для свого вираження у віршах Д. Братковського класицистичну форму епіграми, наповнену бароковим алегорично-метафоричним змістом.

Барокові елементи поетики творів книжки «Świat...» Д. Братковського висвітлені у студіях О. Бай, В. Шевчука, Р. Радишевського, Л. Семенюк, М. Хмелюк, однак поза увагою дослідників залишаються класицистичні риси стилю поета. До-

слідниками творчості Д. Братковського доведено приналежність більшості віршів до жанру епіграми, відповідно у контексті поетики цього жанру проаналізовано роль стилістичних засобів у творенні смислових та словесних концептів.

Актуальним є дослідити поетику віршів Д. Братковського у дискурсі формування класицистичних тенденцій у межах барокової художньої системи. Метою наших студій є прочитання віршів Д. Братковського у дискурсі класицистично-барокової моделі творчості. Нашим завданням є описати барокові та класицистичні складові індивідуального стилю автора книжки «Świat...» та висвітлити їхню роль у вираженні гуманістичних ідей творів.

Об'єктом нашого дослідження є вияви класицистичних тенденцій у формуванні та вираженні ідейно-тематичного рівня творів Д. Братковського та барокова образна структура епіграм, а предметом – вірші книжки «Świat...».

Уперше твори Д. Братковського будуть прочитані у дискурсі зародження гуманістичних тенденцій в українській літературі та формування рис класицистичного стилю.

За Г. Ключеком, поняття поетики – це: 1) художність; 2) система творчих принципів; 3) художня форма; 4) цілісність, системність; 5) майстерність письменника [4, с. 16].

Своєрідність поетики творів Д. Братковського визначила приналежність автора до літературного процесу в Україні другої половини XVII ст., який втілював як естетичні засади доби бароко, так і зародження естетики просвітництва та класицистичні тенденції щодо реалізації його ідей. Проживання автора книжки «Świat...» на помежів'ї культур – польської, зорієнтованої на європейські традиції, та української, яка утверджувала себе у протиставленні до культури панівної нації, визначило своєрідність ідейно-тематичного плану творів – вираження бароково-гуманістичних ідей крізь призму роксолянського сарматизму, як і перебування в силовому полі європейської культури вплинуло на вибір жанру епіграми, активно культивованого німецькою та польською літературами. Поетика книжки епіграм «Świat...» втілювала раціоналістичну ясність, внутрішню гармонію, творчу дисципліну, почуття міри і душевну рівновагу класицизму та експресивність, метафоричність, пишну образність бароко [3, с. 151-152].

Власний досвід українського шляхтича, державного чиновника, депутата сеймів, політика, дипломата автор книжки «Świat...» поетично переосмислює з позиції «принципів класицизму з рисами просвітницького в межах барокової системи художнього мислення» [6, с. 46] задля моделювання ідеальної держави на засадах пріоритету розуму, освіченості та навчання моралі, при цьому на сторінках збірки «Świat...» Біблія оживає світлом істини, яке просвітлює кожне зображуване поетом явище. Класицистичні тенденції виявляються у «...настанові на існування заздалегідь правильних моральних постулатів, дидактизмі та в постійних повчаннях читача, обстоюванні аналітизму у підході до дійсності» [7]. У збірці «Świat...» немає творів біблійної тематики, однак основні постулати Святого Письма актуалізовані в образній системі віршів.

Приналежність Д. Братковського до певного культурного помежів'я не могла не позначитись на ньому впливом польської літератури, у котрій класицизм форму-

вався «... не в процесі протистояння з бароко (як це було, скажімо, у французькій літературі), а, навпаки, зароджувався в межах барокової художньої системи» [7]. Про класицистичні риси стилю Д. Братковського можна говорити у контексті однієї із дефініцій поняття «класицизму» як основного літературного напрямку XVII ст. в рамках доби Бароко (Б. Шалагинов).

Літературознавці О. Бай, М. Жулинський, В. Шевчук, О. Яковина та ін. одностайні у твердженні, що збірка Братковського складається з епіграм дидактичного характеру на кшталт коротких приповідок або байок (О. Яковина). Жанрова своєрідність книжки сатиричних епіграм Д. Братковського «Świat...» обумовлена феноменом бароко як «інтегрального явища» яке визначається поєднанням, синтезом багато в чому протилежних, антитетичних засад і принципів, що сформувало класицистично-барокову поетику творів, оскільки «...замість гармонії між людиною й суспільством мистецтво XVII – XVIII століть демонструє складну взаємодію особистості із соціально-політичним середовищем» [3, с. 152]. Важливу роль у формуванні класицистичного дискурсу в Україні відіграли поетики і риторики доби бароко, у яких виразно простежуються нашарування різних естетико-художніх систем – ренесансу, бароко і класицизму [6, с. 45].

Збірка Д. Братковського «Świat...» продовжує традицію європейської соціально-викривальної сатири, як знаменита поема Себастьяна Бранта «Корабель дурнів» (1495), книжка епіграм Фрідріха фон Логау «Три тисячі німецьких віршованих висловів Соломона із Голау» (1654), книжки видатного політичного діяча і публіциста Кшиштофа Опалинського «Сатири, або Застереження, призначені для виправлення влади і звичаїв у Польщі» (1650). Водночас збірка «Świat...» постала у дискурсі пошуків європейськими мислителями моделей досконалого державного устрою, зокрема, трактату Франциско де Кеведо «Політика Бога, Правління Христа і тиранія Сатани» (1617-1626, 1635-1636), Томаса Мора «Утопія», Томазо Кампанелли «Місто Сонця». Цим працям, в яких катарсисний критицизм за принципом антитези трансформується в ідеалізацію, омріяну модель людської спільноти, суголосна поема нашого барокового класика Хоми Євлевича «Лабіринт» (1625), в якій поет по-філософськи осмислив стосунки людини зі світом. Ці твори представляють теоретичні конструкції ідеальної людської спільноти, соціальної утопії.

Класицистичну модель державного укладу, в основі якої «...Бог, священник, король, разом ті речі ходять і одною річчю є в християнській державі» [8], пропонує прихильник монархії Станіслав Оріховський у трактатах з елементами утопічного мислення «Напучення польському королеві Сигізмунду Августу» (1543 – 1548 рр.), «Квінтус, тобто Взірєць устрою Польської держави». Сам Станіслав Оржеховський (Оріховський-Роксолан) називає себе «gente Ruthens natione Polonus», бо «самосвідомість шляхти «рутенського» походження конструювалася в категоріях польської культури, вписуючись у станову й позаконфесійну ідентичність як частина шляхетної політичної нації» [2]. Так й автор книжки сатиричних епіграм «Świat...» Д. Братковський засвідчив вірність королеві Августу-Фрідеріку II, однак обидва письменники позиціонували себе не поляками, а виходцями із української землі, котру вони бачили у складі Речі Посполитої. Орієнтацію на елітарного читача й намір донести державотворчі ідеї, насамперед монархічні, ви-

значив польську мову творів як одну з ознак класицистичного стилю. Класицистичні тенденції у межах бароко обумовили, що в українській літературі середини XVII ст. «найулюбленішими стають епіграматичні жанри» [5].

Світоглядною позицією барокових авторів зумовлена діалогічна активність їхніх творів, тобто орієнтація на читача/слухача. Діалогізм є основною рисою проповідницьких творів і визначив сатиричну, подекуди гротескную, риторичну наповненість віршів Д. Братковського. У сатиричному бароковому діалозі із світом український поет-шляхтич через заперечення вад суспільного життя реалізував класицистичну ідею пріоритету порядку і розуму, громадського служіння державі та правителіві.

Визначальною особливістю поетичного світу Д. Братковського В. Шевчук називає суб'єктивізацію, «через що багато віршів переходить через його «я», але не тільки, бо не раз «я» віршів є голосом героя, або ж входить у діалоги» [9, с. 7]. Діалоги є складовим компонентом у побудові вірша, для прикладу, у циклі «Про земських і гродських урядників, убогих, як і я». Та здебільшого діалогічність проявляється у структурі твору стилістичними засобами, насамперед риторичними звертаннями, спонуканнями, запитаннями.

Гротеск, іронія, пародія служать не лише для осудження п'яниць, чванливих, лицемірних і т. п., а й сприяють вираженню авторської позиції активного християнина, для якого «Добре влаштована держава є картиною Царства Божого» [8], та ідеолога-сармата, для якого кодекс лицарських чеснот [2] визначав пріоритетом захист Вітчизни.

Відхід «...від основних художніх структур бароко у напрямку до вироблення нових ранньопросвітницьких форм образного моделювання реальності і людини» [7] дає себе знати у зображенні Д. Братковським шляхти. Риторика збірки поезій «Świat...» дозволяє назвати її гарячим маніфестом-зверненням до тодішньої шляхти і водночас нещадним її бичуванням [9, с. 6]: «...поет кидає тій шляхті сміливе звинувачення й піддає гострій та нещадній критиці весь лад та уклад Речі Посполитої...» [9, с. 6]. Дослідники підкреслюють, що «...обсервований поетом світ – шляхетський...» [9, с. 8], відповідно, шляхта, – автор розрізняє її на багату (панство) й убогу, – була основним адресатом, оскільки саме їй належала консолідуюча державотворча ідея сарматизму [2].

Об'єктом обсервації в окремих творах стає убогий світ, котрий населяє трудовий люд і нетрудовий (старці), це «...складає одну з головних мислительних, альтернативних тем збірки» [9, с. 9]. Однак представники цього світу, – а у вірші «Світова охота»: хто «karmi, roi» (годує і поїть), – виступають лише предметом розмови, але не адресатом.

Одним із опонентів Д. Братковського є світ, який у діалозі «автор – адресат» постає особою, що наділена характером, певними рисами поведінки. Персоніфікація світу втілена у структурі поетичного тексту такими засобами:

а) риторичними звертаннями та запитаннями до світу як адресата мовлення, наприклад: «Eу świećcie świećcie! Coli to ty umisz?» (Гей світе, світе! Що лише не вмієш?) [с. 46]; «Eу świećcie świećcie! Co się w tobie dzieie» (Ей світе, світе, в тобі що зріє?) [с. 184];

б) приписування світові дій, властивих людині: «Strzela świat, trąbi» (Стріля світ, трубить) [1, с. 74]; «Tu iesz, tu piiesz» (Їси тут, п'єш ти) [1, с. 46];

в) візуалізація образу світу, наприклад: «Świecie świecie, toś frant przećie» (Світе, світе, ти франт литий) [1, с. 244] (франт – той, хто модно й нарядно одягається; чепурун);

г) приписування світові подвійних стандартів у ставленні до представників суспільства, наприклад: «Jednych szpecisz, drugich zdobisz, / Jednych smęcisz, drugich śmieszysz, / Tych przeklinasz drugich ćieszysz / (Тих пошпетуєш, тих оздобуєш, / Тих засмієш, тих осмієш, / Тих клянеш ти, інших тишиєш) [1, с. 242]; «Świat gani dobrych, świat złych często chwali» (Світ ганить добрих, світ лихих похваляє) [1, с. 140];

д) актуалізація світоглядної позиції світу через прямі висловлювання: «A świat przezorny na to odpowiada: / Trwoga bez mięszka, biada wieczna, biada» (А світ проникний на те повідає: / Біда й тривога без міха буває) [1, с. 74]; «...świat mówi że smoła, / Niechce pić, tanczyć, y coś robić zgoła» (світ каже: «Смола ти, / Не хочеш пити, скакати, працювати» [1, с. 338].

Позиція самоіронії служить засобом актуалізації образу автора як одного з учасників сатиричного діалогу із світом. Поет не цурається «...гумору й баляндрасності й ніби легковажності, коли й себе не різнить від критикованих об'єктів, тобто не подає себе як особу ідеалізовану...» [9, с. 7].

Активна життєва позиція Д. Братковського визначила особливу рису творів збірки «Świat...» – яскраво виражену повчальність, «учительність», бо одне із призначень віршових творів XVII ст. – це «учительне, просвітительсько-напучувальне, морально- чи релігійно-повчальне» [5]. «Поміркований характер раннього Просвітництва», за висловом І. Лімборського, «характеризувався зміщенням у царину морально-дидактичної проблематики, чому активно сприяв у деяких країнах несекуляризований характер тогочасної культури, що утверджував суб'єкта в межах морально-етичних категорій «добра» і «справедливості», стимулював його до раціонального шляху пошуків теологічного смислу буття...» [7]. Морально-етичні категорії «добра» і «справедливості» отримують у творчості Д. Братковського євангельський вимір, так епіграма «Жнива» суголосна із євангельською притчею про багача.

Поетика епіграми визначила своєрідність втілення барокових ідей в образній системі творів. У дискурсі ідеї теоцентризму («Бог – людина») проблема реалізації земного шляху людини, що бачиться як плекання чеснот, завдяки яким людина (мікрокосм) може досягти гармонії із Всесвітом (макрокосмом), отримує сатиричне вирішення за законами епіграматичного жанру. У контексті «Memento mori!» (пам'ятай про смерть!) як межі переходу від життя земного до Вічності виважуються вчинки та поведінка героїв творів.

Тему смерті (їй присвячено 58 творів збірки) Д. Братковський поетично осмислює із позицій Святого Письма та висвітлює у філософському аспекті як найважливіший момент людського буття й постійно наголошує, що все людське життя – це лише підготовка до переходу у Вічність, тому алегоричні образи «дороги», «мосту» (елемент дороги), «драбини до неба» є стрижневими в образній системі багатьох творів. Поетичні роздуми у дискурсі біблійної істини про життя душі у Вічності,

де, за правдами віри, Смерть, Суд, Рай, Пекло, Д. Братковський утілює творами «Дорога до пекла», «Дорога до неба», «Драбина до неба», «Людина – глина», «Піст, міст». Український поет пом'якшує і облагороджує раціоналізм гуманізму вірою у божественне в людині, наявність якого підтверджує смерть. Біблійний дискурс переводить концептуальність та повчальність у контекст марноти людських зусиль: «Jeśli iednako umrzeć Człowiekowi, / Tak Wielmożnemu, iako Zebrakowi» (Коли однако вмирає людина, / То і вельможа й жебрак – не одміна) [1, с. 254]. бо «Panowie y Zebracy, po Śmierci iednacy» (Панове й жебракові по смерті однакові) [1, с. 254]. Попри дидактичну тенденцію поезій, м'який гумор формує тонку іронічну інтонацію, як в епіграмах «Дорога до неба», «Людина – глина», «Піст, міст».

Барокова метафора «світ-книга» проявлена у дискурсі Святого Письма, до неї дотикає назва збірки «Świat...». Критику негативних вчинків персонажів автор здійснює з позицій Божих заповідей та євангельської науки і має за мету вдосконалення людини задля життя у Вічності та досягнення нею Царства у небі. Тема скороминущості життя, марноти та суєти («vanitas») поетично осмислена Д. Братковським у дискурсі Приповістей Соломонових та Книги Еклезіаст: нагадуванням про кінець життя як перехід до Вічності поет повчає жити згідно з християнською наукою. Метафора «світ-театр» актуалізована темою блазнювання як одного із способів вираження авторової свідомості.

Поетика книжки Д. Братковського «Świat...» втілена гармонійним поєднанням творів трагічного звучання з комічними, піднесеного змісту із вульгарним, жахливого з кумедним. У цьому поєднанні «непоєданного» проявляється одна з найхарактерніших барокових рис стилю й свідомості поета.

Образи Калити і Міха належать до найактивніших в образній структурі збірки Д. Братковського «Świat...». Алгоритм Міха символізує нечесно набуті статки, корупцію, корисливе використання службового становища. Образ «фортелю» (несподіваний вчинок, витівка, викрутас, спритна дія) стає символом суспільного життя. У вірші «Фортель» перелічено витівки та викрутаси на всіх суспільних рівнях, бо вони творять кістяк як державного укладу та політики, так і особистої поведінки й приватного життя громадян.

Фігли й фортель, як стержневі образи, символізують розлад у світі, де замість порядку панують розгартіяш, спритні дії, прийоми. У творі «Смерть – великий шаленець» образ смерті наділений демонічними рисами, бо він ототожнюється із алегорією Хмелю. Поведінка «шаленця» не тільки виявляє потворні риси людини під впливом гріха пияцтва, вона небезпечна: «Wszystko to śmierci, śmierci dokazuje, / Gdyż tak czyni, śmierci to w nim sprawuje» (До смерті все-бо, до смерті провадить, / І хто як чинить, у тому смерть ладить) [1, с. 172].

Приємність як одна з вимог до епіграми реалізована Д. Братковським використанням анафори, епітетів, метафор. Епітети у віршах підкреслюють характерну рису, визначальну якість певного предмета або явища, наприклад: «ogien srozszy» (племін дужий) [1, с. 110], «nędzny człowiecze» (бідна людино) [1, с. 130], «zły Syn» (злий син) [1, с. 196], «Senator wielki» (сенатор пишний) [1, с. 208], «zła Żona» (лиха жінка) [1, с. 232], «nasyceni ubodzy» (ситий вбогий) [1, с. 236], «Matka snotliwa» (мати цнотлива) [1, с. 348], «Panscy Rycerze» (рицарі Божі) [1, с. 344], «Mężny Rycerzu»

(рицарю мужній) [1, с. 342], «рокоу złoty» (мир злотий) [1, с. 190]. Ключовими словами у метафоричних словосполученнях текстів Д. Братковського служать назви об'єктів поетичного осмислення: «Śmierć twoia zawsze za tobą wędruie» (Смерть за тобою у світ посилає) [1, с. 126], «Co miód umie» (Що вміє мед) [1, с.150], «Wesele Pana Mięszka» (весілля пана Мошни) [1, с.152], «Za Pana Mięszka złe sprawy wydawu» (з Мошною-паном злі справи еднаєм) [1, с.152].

Сполученням різко протилежних за значенням слів утворюється нова смислова якість, несподіваний експресивний ефект, як «głupi mądry» (мудрі дурні) в епіграмі «Y mądry głupi, / Gdy nędza złupi» (І мудрі глуплять, / Нужда як злупить) [1, с. 52]. Порівняння у сатиричних епіграмах Д. Братковського вибудовуються зіставленням антитетичних явищ, вчинків, дій, рис людини. «A gdy piemy, iak w bezczke leiemu» (А п'єм, то в себе, як в бочку вливаєм) [1, с. 50]; «A skąpca goście, iak w izbie wężowie» (В скупого гості вужу в хаті рівні) [1, с.78]; «Smierć Furyat wielki» (Смерть – великий шаленець) [1, с. 170].

Поступове нагнітання засобів художньої виразності задля підвищення їхньої емоційно-смислової значимості (градація) служить активним чинником в епіграмах «Seymik» (Сеймик) [1, с. 80], «Chmiel to czyni» (Хміль те чинить) [1, с. 84], «O Piekle» (Пекло) [1, с. 102], «Grzech – wieczny zboysa» (Гріх – вічний розбійник) [1, с. 106], «Świat» (Світ) [1, с. 113] та ін.

Отже, образна система збірки «Świat...» служить втіленню універсальної картини світу. Словесні прикраси – тропи і фігури – підпорядковані у системі образів барокових поетичних творів меті переконати і виховувати читача задля переміни зіпсутого і деградованого укладу суспільного життя за моделлю ідеальної держави, побудованої на засадах пріоритету розуму, порядку та громадського служіння. Поетика книжки Д. Братковського «Świat...» явила приклад наповнення класицистичної форми творів (жанр епіграми, польська мова текстів, присвята королю) бароковим змістом – домінуючі в структурі епіграм алегоричні образи Хмелю, Міха і Смерті, фортелю і фіглів служать через сатиричне заперечення негативних явищ і вад людського життя втіленню барокової ідеї єдності макрокосмосу (Всесвіту) і мікрокосмосу (людини).

ЛІТЕРАТУРА

1. Братковський Д. Нwiat po szkьси przezyrzany. Світ, по частинах розглянутий : Фототипичне видання. Переклад. Джерела. Студії / Данило Братковський; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т літератури ім. Т. Шевченка НАНУ, Волинський краєзнавчий музей, Волинське крайове братство св. ап. Андрія Первозваного. — Луцьк, 2004. — 464 с.
2. Демчук Р. Український «сарматизм» як алгоритм організації спільноти [Електронний ресурс] / Демчук Р. В // Сам Ум Рай. – Режим доступу: <http://samumray.in.ua/demchuk-ruslana-viktorivna/stattya->.
3. Дербеньова Л. Бароко і класицизм як типологічно спільні системи / Л. В. Дербеньова // Східнослов'янська філологія: Зб. наук. праць. – Вип. 12. – Горлівка, 2007. – С. 151–157.
4. Клочек Г. Енергія художнього слова : зб. ст. / Г. Клочек. – Кіровоград : Редакційно-видавничий відділ Кіровоградського держ. пед. ун-ту імені В. Винниченка, 2007. – 448 с.

-
5. Кречотень В. Українська книжна поезія середини XVII ст. / Володимир Кречотень [Електронний ресурс] // Ізборник. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/ukrpoetry/anto46.htm>.
  6. Лімборський І. Класицизм в українській літературі / І. Лімборський // Дивослово. – 2011. – № 1. – С. 43-51.
  7. Лімборський І. Парадигматика західноєвропейського та українського Просвітництва: Проблеми типології та національної ідентичності [Електронний Ресурс]: Автореф. дис ... д-ра філол. наук / І. В. Лімборський. – Київ : Б. в., 2006. – 40 с. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2006/06livtni.zip.
  8. Оріховський Станіслав. Квінтус / [Електронний Ресурс] / Станіслав Оріховський // Ізборник. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/human/hum12.htm>.
  9. Шевчук В. Про Данила Братковського – поета і людину / Валерій Шевчук // Братковський Д. *Нwiat po czkńsi przeuzrzany*. Світ, по частинах розглянутий : Фототипичне видання. Переклад. Джерела. Студії / Данило Братковський; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т літератури ім. Т. Шевченка НАНУ, Волинський краєзнавчий музей, Волинське крайове братство св. ап. Андрія Первозваного. — Луцьк, 2004. — С. 5-32.